

HARDERS

DIKLIPHARDER (*Chelon labrosus*)

DUNLIPHARDER (*Liza ramada*)

GOUDHARDER (*Liza aurata*)

Leefomgeving

De diklipharder is in Nederland het meest algemeen. Vooral in de haventjes van de Zeeuwse stromen komen 's zomers kleine scholen diklipharders voor. Ook in de havens van Rotterdam, Scheveningen en IJmuiden wordt deze soort soms zelfs talrijk aangetroffen.

De dunlipharder is minder algemeen, maar dringt verder door in echt zoet water. Zo is deze soort ondermeer aangetroffen in de Noord-Hollandse Zaan. Harders houden zich graag op bij lozingspunten van rioolwater in zee. In Zuid-Europa, waar vaak nog ongezuiverd water in zee wordt geloosd, zijn op dergelijke plaatsen vaak duizenden harders waar te nemen.

Uit ons land is bekend dat de harders zich concentreren op plaatsen waar vis of schaaldieren vanuit schepen worden gelost. De vissen voeden zich dan met het daarbij vrijkomende afval.

Voortplanting

Over de levenswijze en voortplanting van onze drie harders is relatief weinig

bekend. Ze paaien in ieder geval in het zoute water. De talrijke kleine eitjes zweven in het water.

Voedsel

De vissen voeden zich met in het water zwevend plankton (de dieren zijn in het bezit van dichte kieuwzeven), aan beschoeiingen gehechte draadalgen, kleine bodemorganismen zoals slijkgagertjes en kreeftachtigen en visbroed.

Als aanpassing aan dit bonte voedselpatroon, beschikken harders over een "kauwmaag", met een stevig gespierde wand. Het darmstelsel is bovendien opvallend lang en gewonden. Harders vertonen soms een kenmerkend graasgedrag, waarbij ze in scholen de wierzone langs trekken.

Groei en leeftijd

De diklipharder kan ongeveer 70 cm lang worden. De dunlipharder bereikt een maximale lengte van omstreeks 60 cm, terwijl de goudharder wordt niet langer dan ongeveer 45 cm.